

Turfinalt *eller* i spørgsmål i dansk interaktion¹

Søren Sandager Sørensen
Aarhus Universitet

1. Indledning

I denne undersøgelse beskrives spørgsmål der slutter på ordet *eller*, som en særlig spørgsmålstype, her kaldt *eller*-spørgsmålet. Hvis man følger opmærksomt med i en hverdagssamtale på dansk, støder man før eller siden på en ytring som slutter på ordet *eller*. Ytringerne med *eller* er særlige talesprogsfænomener ved at afvige fra skriftsproget og ikke være beskrevet fyldestgørende. Ved at slutte på *eller* er *eller*-spørgsmål anderledes end alternativ-spørgsmål, som søger et valg mellem to muligheder sideordnet med *eller*.

Undersøgelsen viser at turfinalt *eller* ikke er sproglig sjusk, men en regelmæssig praksis for at danne en bestemt spørgsmålstype som samtaleparterne genkender og orienterer sig efter. *Eller*-spørgsmålet er en del af den danske samtalegrammatik og bruges til at udtrykke usikkerhed i ens viden. Som en særlig spørgsmålstype påvirker *eller*-spørgsmålet formen af svaret. Primært inviterer det til anmodning om bekræftelse af en påstand ved at være en type ja/nej-spørgsmål. Det ses også at svaret udfører en sådan handling, men at det ikke er lige meget om der bruges svarord som *ja* og *nej*. *Eller*-spørgsmålet åbner nemlig for at modtageren ikke kun be- eller afkræfter, men også svarer så det oprindelige spørgsmål transformeres, og betingelserne dermed ændres.

At der åbnes for sådanne svarmuligheder, hænger sammen med den type usikkerhed som *eller*-spørgsmålet udtrykker over for

¹ Denne undersøgelse er baseret på en bearbejdning af mit bachelorprojekt afleveret december 2014.

den påstand som anmodes bekræftet. Ved at levere sit spørgsmål markeret med *eller* udtrykker afsenderen nemlig fravær af viden om det der spørges om, og at modtageren er i besiddelse af den ønskede viden. *Eller*-spørgsmål opstår nemlig på baggrund af umiddelbart forudgående tale og bruges til at sikre at afsenderen har forstået dens indhold korrekt.

2. Tidligere beskrivelser af *eller*

Traditionelle grammatikker og ordbøger kalder *eller* en sideordnende konjunktion (fx Christensen & Christensen 2009:152, DDO og GDS:211). Som sideordnende konjunktion placerer *eller* sig mellem to led. Det turfinale *eller* adskiller sig fra *eller* som konjunktion ved netop at være turfinalt, altså så der ikke findes led efter *eller*. Det turfinale *eller* er på grund af det et hidtil ubeskrevet fænomen.

Den traditionelle beskrivelse af ordklassen sideordnende konjunktioner er ikke fyldestgørende (Levin 1968:11) idet den ikke indfanger turfinalt brug af *eller*. *Eller*-spørgsmålets *eller* ligner nærmere en turfinal partikel. Med henvisning til at et ords position i interaktion er vigtig for dets funktion (Schegloff 2010:130), adskiller jeg det turfinale *eller* fra anden brug af *eller* og gør det til fokus for denne undersøgelse. *Eller* bruges nemlig også i bl.a. listekonstruktioner (Jefferson 1991) og i påhængsudtryk som *eller sådan* (Larsen 2015).

De forskellige funktioner kan anskues som relaterede og som relevante i forhold til funktionen af *eller* som sideordnende konjunktion. Tilsvarende sideordnende konjunktioner brugt turfinalt er beskrevet på andre sprog. Det gælder svensk *eller* 'eller' (Lindström 1999), islandsk *eða* 'eller' (Blöndal 2008) og engelsk *or* 'eller' (Drake 2013), og denne undersøgelse er inspireret af dem.

3. Data og metode

Undersøgelsen er en analyse af *eller*-spørgsmålet i interaktionel kontekst på baggrund af en kollektionssamling (Schegloff 1996:176-177). Jeg gjorde den foreløbige observation at der findes ture som slutter på ordet *eller*, og indsamlede en kollektion med 15 tilfælde. De er fundet i optagelser af primært naturligt forekommende samtaler, hvor størstedelen inkluderede videodata. Samlet varer optagelserne ca. 8,5

timer og stammer fra AULing-samlingen og den offentligt tilgængelige Samtalebank (MacWhinney 2007).

Eller-spørgsmålets handling beskrives ud fra en konversationsanalytisk behandling af tilfældene. Konversationsanalysen er central i forhold til beskrivelsen af fænomenet da den fokuserer på at behandle samtaler på konkret tur-efter-tur-niveau (Sacks et al. 1974:696). Den er også fordelagtig fordi fænomenet primært forekommer i talesprog og bruges til forhandling af interaktionelle forhold. Konversationsanalysen tilskriver sådanne ture handlinger, og spørgsmål er fx defineret ud fra om turen udfører en spørgende handling, fx anmodning om information.

Selvom størrelsen på min kollektion er lille, er beskrivelsen ikke nødvendigvis ugyldig da beskrivelsen er gyldig for de analyserede tilfælde. Men der kan forekomme tilfælde som denne undersøgelse ikke har taget ind, fordi de ikke var i kollektionen. De få tilfælde gør dog at jeg ikke kan tage hensyn til frekvensen af dem generelt eller fordelingen i evtuelle underkategorier.

Andre fænomener med ordet *eller* er sorteret fra i min kollektion selvom man kunne forestille sig at sammenligne fænomenerne. I denne undersøgelse har jeg i stedet valgt at indsnævre mig på et enkelt fænomen for at beskrive det til fulde. Blandt de fænomener med *eller* der blev frasorteret, findes *eller* brugt som indleder til selvreparatur og til konstruktion af lister og ikke-turfinalt *eller*. Konstruktioner med flere i træk, dvs. af formen *A eller B eller*, betragtes som listekonstruktion og er derfor ikke med, mens ytringer som genstartes efter *eller*, heller ikke er med. Hvis optagelsens kvalitet ikke har tilladt tilfredsstillende kategorisering af *eller*-fænomen, fx ved tvivl om der siges *eller hva* eller pga. køkkenstøj eller overlap, er tilfældet heller ikke medtaget.

De fulgte transskriptionskonventioner stammer fra Samtalegrammatik.dk (2014, se bilag). Alle uddrag er retransskriberet og derfor renummereret i forhold til de versioner som er tilgængelige via Samtalebanken. Fremhævnning i uddrag gøres med fed skrift.

4. *Eller*-spørgsmålet som en afsluttet tur

I dette afsnit viser jeg at en tur kan slutte med ordet *eller*, og at sådan en tur også forstås som afsluttet efter *eller*. Her beskrives hvilken

projicering *eller* i *eller*-spørgsmål har, dvs. i hvor høj grad *eller* udtrykker at turen indeholder elementer ud over *eller* eller er afsluttet.

Turtagning er grundlæggende for al interaktion med flere parter (Sacks et al. 1974). En tur består af en eller flere turkonstruktionsenheder, og konstruktionen af enhederne hænger sammen med et sprogs grammatiske strukturer (Steensig 2011:512). Dem bruger samtaleparterne til at forudse eller projicere turens fremtidige udvikling. Mellem turkonstruktionsenhederne er der overgangsrelevante steder, altså hvor talerskifte kan forekomme.

Derudover er timingen af svar udtryk for at man har forstået en ytring på tidspunktet for svarets begyndelse, og kan derfor bruges til at beskrive projicering. Når næste taler begynder sin tur, er det nemlig udtryk for at forrige tur er afsluttet nok til at kunne blive reageret på.

Steensig (2011:509) skelner mellem fire måder en tur projicerer og udtrykker afsluttethed på: grammatisk, prosodisk, pragmatisk og visuel. Projiceringen ved *eller* foregår især grammatisk, men det er også relevant at se på hele *eller*-spørgsmålets pragmatiske handling. Prosodi og gestik forekommer også ved *eller*, men behandles ikke her.

Ud fra den traditionelle beskrivelse af *eller* med elementer både før og efter sig vil man forvente en grammatisk projicering af yderligere tale. Blöndal (2008) beskæftiger sig med *eða* 'eller' på islandsk og opstiller fire mulige beskrivelser af projiceringen i ture med *eða*: (i) som begyndelsen på en ny turkonstruktionsenhed, dvs. det projicerer et eller flere led, (ii) som turkonstruktionsenhed i sig selv, hvilket ikke gør det nødvendigt at tale om yderligere projicering, (iii) som tilføjelse eller inkrement til forudgående turkonstruktionsenhed, altså også uden projicering, og (iv) som en del af en turkonstruktionsenhed sammen med det forudgående og dermed projicerende afslutning (Blöndal 2008:156). På baggrund af min kollektion vil jeg beskrive evnen i *eller* til at markere en tur som afsluttet.

I uddrag (1) ses et turfinalt *eller* med en umiddelbart efterfølgende respons. Thomas har været i gang med en historiefortælling om sin uddannelse efter Preben spurgte om Thomas var tilfreds med arbejde og uddannelse. Efter fortællingen om uddannelse drejer Preben emnet ind på Thomas' arbejde:

- (1) Samtalebanken|Sam2|preben og thomas|L1423 ((ansigt-til-ansigt))
- 01 PRE: [·hhh å s̩ (er) det s̩] >s̩ ka du vel< f̩ noget
- 02 THO: [°mmm°↘]
- 03 PRE: deltid derude **eller**↘
- 04 THO: **ja:m** det k̩ jeg det h̩ Per sagt at je:g gerne måtte
- 05 fortsætte derude °indtil videre°↘
- 06 PRE: [j̩ ja]
- 07 j̩ ja↘

Preben formulerer *eller*-spørgsmålet i L01-03 *så ka du vel få noget deltid derude eller*. Grammatisk kan turen forstås som afsluttet både efter *deltid* og *derude* i L03, men slutter på *eller*. Direkte herefter leverer Thomas et svar i *ja* i L04 med en udvidelse om baggrunden for bekræftelsen af indholdet i Prebens tur L01-03. Overgangen mellem selve *eller*-spørgsmålet og dets svar er meget kort og fungerer som et almindeligt turskifte, hvilket er umarkeret i transskriptionen netop pga. dets almindelighed. En måling viser at der går ca. 100 millisekunder mellem afslutningen på *eller* og begyndelsen på næste tur, hvilket er almindeligt (Stivers et al. 2009:10587). Der er ingen forlængelse af *eller*. Selvom det er kort tid, er der intet der tyder på at det er en afbrydelse af Prebens tur, da Preben kvitterer for svaret med *ja ja* i L07 uden indvendinger og heller ikke prøver at afbryde det ellers lange svar. Det finale *eller* forstås heller ikke som en måde at påbegynde en liste da Thomas' svar ikke passer ind i et listeformat ved at begynde med et svarord.

I uddrag (2) kommer *eller*-spørgsmålet og svaret uden hørbart mellemrum, hvilket er markeret med = i transskriptionen:

- (2) Samtalebanken|Sam3|225 deller|L124 ((ansigt-til-ansigt))
- 01 ME: er det ↑l̩ddene **elle:r**↘=
- 02 TI: =**nej** det e:r °øh° altså hun ø:h(m) hun >får det
- 03 simpelthen< dårligt↗ hun kan ik om<sætte ø:h> måden å
- 04 energien å:↘

Mette producerer et *eller*-spørgsmål i L01, og responsen begynder i L02 idet udtalen af ordet *eller* stopper. Det kan være forbundet med

at *eller* er forlænget, men fordi Mette stopper samtidigt med at Tine begynder, understreges det hvor præcist turgrenser og talerskifte forhandles.

Den korte tid mellem produktionen af ordet *eller* og næste tur tyder på at modtageren ikke forstår *eller* som en sideordnende konjunktion med led både før og efter sig, for projiceringen af yderligere elementer ville have medført at pauser typisk kunne findes efter *eller*. Vi kan således blandt Blöndals (2008) scenarier afvise (i) at *eller* skulle projicere yderligere led, da samtaleparterne ikke orienterer sig efter det. På grund af kriterierne for kollektionen er der selvfølgelig ingen eksempler på at der kommer led efter *eller*, men det er netop samtaleparternes forståelse som er interessant, og ikke bare elementernes forekomst. Og der er netop ingen tilfælde af at modtageren af et *eller*-spørgsmål bruger sin tur til at udfylde en evt. tom plads eller til at få afsenderen til det. Da *eller*-spørgsmålet ikke ses afskåret fra den forudgående tale ved fx pause eller prosodisk genstart, kan både (ii) *eller* som tur i sig selv og (iii) *eller* som inkrement afvises.

Konklusionen er (iv) at *eller* danner en helhed sammen med det forudgående og dermed ikke projicerer yderligere led, men at turen afsluttes med *eller*. Det understreges af tilfældet i (2) hvor modtageren tager hensyn til det ved først at begynde sin tur ved afslutningen af *eller* og ikke fx lige før begyndelsen af *eller* hvor turen også kan forstås som syntaktisk afsluttet. Ud af mine 15 eksempler forekommer intet talerskifte i løbet af *eller*. Et *eller*-spørgsmål er altså en afsluttet talertur, forståelig som sådan og ikke en afvigende eller ”forkert” brug af en konjunktion.

Fundet er sammenligneligt med Lindströms (1999:56-76) påvisning af at ture på svensk kan slutte på *eller* ’eller’. Selvom de svenske *eller*-forespørgselsers funktion ikke nødvendigvis er den samme som på dansk, er det svenske *eller* en sideordnende konjunktion som dansk *eller* og må altså have samme projicering. Lindström understøtter fundet med flere tilfælde og har en større kollektion, men hendes dybere analyse af de mulige turovergange støtter min analyse af samme fænomen på dansk.

De følgende afsnit behandler, jf. ovenstående *eller*-spørgsmålet som en specifik spørgsmålstype med særlige egenskaber i form af

interaktionelt handlingspotentiale. *Eller* gør dermed *eller*-spørgsmålet pragmatisk afsluttet. Brugen af *eller* som konjunktion kan altså betragtes som separat fra brugen af *eller* i *eller*-spørgsmålet.

5. *Eller*-spørgsmålets handling

Ture med finalt *eller* udfører som andre ture i interaktion handlinger, og *eller* er med til at gøre handlingen genkendelig (Levinson 2013). I dette afsnit vises hvordan *eller*-spørgsmålet netop er et spørgsmål som udfører anmodning om bekræftelse, og hvordan modtagerens respons er sådan bekræftelse, hvilket understøtter *eller*-spørgsmålets status som spørgsmål. I uddrag (3) ses et *eller*-spørgsmål og dets svar:

(3) Samtalebanken | Telefon | middagsaftale | L122 ((telefon))

01 MOR: e:r du færdig på skolen eller→

02 (.)

03 BO: ja hh jeg er lige kommet hjem↘

Eller-spørgsmålet leveres i L01 og kan kaldes et spørgsmål af flere grunde. Ét element er turens formatering ved hjælp af interrogativ syntaks idet verbalet *er* er placeret først i sætningen som et ja/nej-spørgsmål, som typisk udfører en anmodning om bekræftelse. Et andet element er responsen, hvor Bolette orienterer sig efter formuleringen som ja/nej-spørgsmål ved at svare med et svarord i *ja* i L03 og dermed udtrykke forståelse af det som et spørgsmål af den type der forventer svar med svarord. Udover selve svarordet udfører uddybningen i L03 *jeg er lige kommet hjem* bekræftelse af L01 ved at Bolette nødvendigvis må være *færdig på skolen* hvis hun er hjemme. Den spørgende karakter ses også i et tredje element ved at det Mor spørger om, er noget modtageren har mere ret til at vide, jf. *du* i L01. I uddrag (4) leveres *eller*-spørgsmålet med deklarativ syntaks:

(4) AULing | Flensborg ((telefon))

01 A: -hh du gør klogt i å ta en s (.) en sweaters med

02 herved↘ for selvom vi er bare ra- °ø:h°

03 (0.4)

04 A: _hva hedder det_ radiatoren til å køre→

- 05 (0.4)
 06 A: °(s[å øh]°
 07 B: [så: det bare koldt alligevel *eller*→
 08 (.)
 09 A: °det blæ- (.) man ka godt mærke at det blæser ind
 10 i hvert° fald↘

Uddraget starter i L01 med rådet *du gør klogt i å ta en s (.) en sweaters med* i forbindelse med en tidligere arrangeret tur. Rådet støttes af en forklaring påbegyndt med *for selvom vi er bare ra-* i L02. Efter ordsøgningen *hva hedder det* fortsættes forklaringen med *radiatoren til å køre* i L04, men når kun at bestå af ledsætningen indledt med *selvom*, og bliver derfor ikke syntaktisk afsluttet af A idet *for* projicerer en hovedsætning. I L07 færdiggør B A's tur med *så det bare koldt alligevel eller*. Her er *eller*-spørgsmålet formuleret deklarativt med *så* først i sætningen, mens verbalet derefter er droppet. Ved at færdiggøre en andens tur og dermed gøre den et fælles anliggende udtrykker B en forståelse af hvad A skulle til at sige, hvilket gør det relevant for A at be- eller afkræfte forståelsen (Lerner 2004). A forholder sig til B's færdiggørelse, dvs. svarer på *eller*-spørgsmålet, i L09 med *man ka godt mærke at det blæser ind i hvert fald*, som er markeret som en nedgradering af det forudgående med *i hvert fald*. Det er dog alligevel en bekræftelse ved at oplevelsen af at *det blæser ind*, associeres med kulde. Den ytring *eller* benyttes i, behandles altså her som et spørgsmål. Det ses ved at der svares med en bekræftelse, og at den er gjort nødvendig af de særlige epistemiske forhold.

Som vist i uddragene kan *eller*-spørgsmålet kaldes et spørgsmål af 3 grunde: syntaksen, de epistemiske forhold og responsen. *Eller*-spørgsmålets handling er derfor en anmodning om bekræftelse.

Syntaktisk viser Heinemann (2010:2703) at anmodninger om bekræftelse på dansk kan formateres med både interrogativ og deklarativ syntaks. I de resterende dele af mit data observeres det i øvrigt at alle deklarativt formulerede *eller*-spørgsmål er indledt med *så*. Det frister til at tilskrive fænomenet en særlig underkategori, men det er ikke gjort da der ikke er tale om samme *så* på dansk, og da der kun findes 3 deklarativer i min kollektion på 15.

De epistemiske forhold er også med til at kategorisere *eller*-spørgsmålet som en spørgsmålstype. Uddrag (3) viser hvordan *eller*-spørgsmålet spurgte ind til information inden for modtagerens epistemiske domæne mens uddrag (4) er et forslag til færdiggørelse af den andens tur og dermed også bevæger sig ind på modtagerens epistemiske domæne. Stivers & Rossano (2010:8) finder at både modtagerens epistemiske autoritet og interrogativ syntaks kan markere at der kaldes på et svar.

Responsen orienterer sig også efter *eller*-spørgsmålet som en anmodning om bekræftelse. I uddrag (3) og (4) ses det ved at svaret bekræfter påstanden i *eller*-spørgsmålet enten med svarord som i (3) eller uden som i (4). Andre tilfælde i min kollektion er afkræftelser. Det interessante er dog at kun i ét tilfælde består responsen udelukkende af et svarord. Det gør at en grov inddeling af svarturene skelner svar bestående af et svarord efterfulgt af en uddybning fra svar uden svarord, men stadig med en be- eller afkræftelse. Det centrale i en svartur er ikke selve svarordet, men uddybningen. Selvom den del af responsen efter svarord, kaldes uddybning, er den ikke mindre central end selve svarordet.

Ud fra ovenstående kan *eller*-spørgsmålet behandles som første pardel i en sekvens. Udover selve *eller*-spørgsmålet består den af svarturen. *Eller*-spørgsmålets handling er altså en anmodning om bekræftelse mens responsen er et svar på anmodning om bekræftelse, typisk i form af en be- eller afkræftelse evt. indledt med svarord. I det følgende uddybes forholdet mellem *eller*-spørgsmål plus svar og de epistemiske forhold.

6. Respons på *eller*-spørgsmålet

Inden for samtaleanalysen er det kendt at én tur påvirker den næste ved at skabe såkaldt konditionel relevans. Eksempelvis kalder et spørgsmål på et svar. Yderligere opererer man med normer for hvilken handling der kan eller bør komme efter en anden handling, såkaldte præferencer. Én bestemt sekventiel position vil dog ofte være påvirket af flere til tider modsatrettede præferencer (Pomerantz & Heritage 2013:226). I dette afsnit ses på hvilket svar der typisk kommer efter et *eller*-spørgsmål, og hvilket svar *eller*-spørgsmålet inviterer til. Det

viser sig at svarene kan inddeles nogenlunde i to grupper: Be- eller afkræftende svar, som accepterer spørgsmålet og typisk leveres med svarord, over for transformerende svar, som redigerer spørgsmålets design.

6.1. Be- og afkræftelse

I det forrige har uddrag (3) og (4) allerede vist at modtageren af et *eller*-spørgsmål orienterer sig efter at være be- eller afkræftende. Uddragene viste dog kun bekræftende svar. I uddrag (5) ses det at en tur med *nej* og efterfølgende uddybning leveres ligeså direkte som bekræftelser, men udfører en afkræftende handling. Inden uddraget har Tine været ved at fortælle om en bekendt med en stofskiftesygdom. I løbet af fortællingen har Mette spurgt hvad det vil sige at have en stofskifte-sygdom, og mens Tine er ved at forklare det, stiller Mette et *eller*-spørgsmål:

(5) Samtalebanken|Sam3|225 deller|L124 ((ansigt-til-ansigt))

01 ME: er det ↑leddene elle:r↘=

02 TI: =nej det e:r °øh° altså hun ø:h(m) hun >får det

03 simpelthen< dårligt↗ hun kan ik om<sætte ø:h> måden å

04 energien å:↘

Mette producerer i L01 *eller*-spørgsmålet *er det leddene eller*. Det afkræftes i L02-04 med svarordet *nej* og en efterfølgende uddybning der korrigerer beskrivelsen af den bekendtes situation. Hermed er der fremført tilfælde af både be- og afkræftelse, hvilket understøtter *eller*-spørgsmålets status som anmodning om bekræftelse.

Selvom der er tale om en anmodning om bekræftelse, er der ingen klare tegn på en handlingsbaseret præference for bekræftelse frem for afkræftelse efter *eller*-spørgsmål. Alligevel orienterer modtageren sig efter at handlingen skal være enten be- eller afkræftende. Orienteringen er udtryk for præferencen for type-konformitet (Raymond 2003:939), men den beskriver primært formen, fx at ja/nej-spørgsmål kalder på svar med svarord som *ja* og *nej*. Det ses dog kun i 7 ud af de 15 tilfælde.

Som beskrevet tidligere består responsen til et *eller*-spørgsmål

dog af andet end en bekræftelse. Det orienteres der efter i uddrag (6), hvor modtageren af *eller*-spørgsmålet først bekræfter uden en egentlig uddybning. K2 har netop omtalt sin interesse for arbejde i hotel- og restaurationsbranchen, hvis afslutning ses i L01:

(6) AULing|EURESDKA2 ((ansigt-til-ansigt))

- 01 K2: det [så̃n (d̃et jeg) g̃odt ku t̃ænke mig→]
 02 P1: [er det ño:gẽt du ha:r °ø̃h]m:°
 03 õvervejelser om en ũddannelse inden for ↑d̃et
 04 elle [:r↘
 05 K2: [jeg ha:r õvervejelser om en ũddannelse
 06 inden f̃or det ja↘
 07 P1: *a*↘
 08 (1.9)
 09 K2: **men ø:h (0.8) ·mt d̃et der med h̃andelsskolen det**

I overlap med K2 i L01 producerer P1 i L02-04 et *eller*-spørgsmål og anmoder dermed om bekræftelse af om K2 har *overvejelser om en uddannelse* inden for omtalte branche. K2 leverer i L05 *jeg har overvejelser om en uddannelse inden for det ja* og gentager dermed *eller*-spørgsmålet med et finalt *ja*. Gentagelsen omformulerer *eller*-spørgsmålet positivt og deklarativt og er dermed en del af den bekræftende handling (Stivers 2005) også udført af svarordet *ja*. At det ikke godtages som fyldestgørende svar på *eller*-spørgsmålet, ses ved at bekræftelsen ikke kvitteres, men efterfølges af fortsættelsesmarkøren *a* i L07 (Aachmann 2010). Der går næsten to sekunder før bekræftelsen uddybes i L09. Den lange pause i L08 efter P1 er en forventning om at K2 tager turen og udfører mere end blot bekræftelse. Det understreges også ved at P1 hele tiden har blikretningen vendt mod K2 (Kendon 1967:36).

Konklusionen er at samtaleparterne orienterer sig efter at skulle be- eller afkræfte, men også efter at *eller*-spørgsmålets afsender søger mere end en bekræftelse. Det er altså ikke nok at behandle *eller*-spørgsmålet som en anmodning om bekræftelse der bare skal bekræftes. Tværtimod er netop uddybningen kernen af det som *eller*-spørgsmål inviterer til.

6.2. Transformation

Svaret på et *eller*-spørgsmål kan ses i forhold til hvordan det accepterer eller transformerer *eller*-spørgsmålet. Stivers & Hayashi (2010:1) beskriver flere måder hvorpå et svar kan transformere sit oprindelige spørgsmål, dvs. ændre på de forhold der ved spørgsmålet gør sig gældende. I dette afsnit analyseres *eller*-spørgsmål med svar der transformerer spørgsmålet. Det forekommer især ved svar uden svarord. Derfor kan et *eller*-spørgsmål forstås som afsenderens markering af mulig fejl i sin påstand.

I uddrag (7) er en indskudt sekvens om småkager lige afsluttet. Tidligere har de snakket om en bekendts kommende rejse, og den vender Lis tilbage til ved at spørge om rejsens tidspunkt:

- (7) Samtalebanken|Sam3|omfodbold|L061 ((ansigt-til-ansigt))
 01 LIS: >hvordan-< (så det) fra september sir du eller↘
 02 (0.5)
 03 KIR: ø:h fra maj→ hh
 04 LIS: fra maj til september↘

Lis anmoder med *eller*-spørgsmålet i L01 om bekræftelse af information som hun jf. *sir du* (Steensig & Larsen 2008:113) har fået at vide tidligere i samtalen. Svaret kommer med et halvt sekunds forsinkelse og indledes i L03 med tøvemarkøren *øh* (Brøcker et al. 2012:17). Det korrigerer Lis' *fra september* til *fra maj*. I L04 kvitterer Lis sin nye viden ved at formulere hele rejsens varighed *fra maj til september*. Her ses transformationen i form af reparation af *maj*.

I uddrag (8) har Hans udført historiefortælling om sine interviews med familier på landet og er i gang med at beskrive hvordan de interviewede talte om emner de aldrig havde talt sammen om før:

- (8) Samtalebanken|Sam3|madlavning|L226 ((ansigt-til-ansigt))
 01 HAN: altså det v- det var [så:::] (ø:[hm])
 02 JOR: [har d-] [har det] sån
 03 nærmest været et ↑tabu °for dem eller°→
 04 (1.7)
 05 HAN: men det ka godt- det vil jeg tro→ (.) at at men: det
 06 var så svært for dem °ik å°→
 07 JOR: jo: fordi nu havde de jo besluttet å bo der å så→

I L01 producerer Hans en tur præget af tøven i form af forlængelse på *sån* og genstart ved *det v-* som kunne projicere en vurdering. Jørgens *eller*-spørgsmål i L02 afbryder Hans' tøvende tur og anmoder om bekræftelse af Jørgens egen vurdering af det omtalte som *tabu*. Svaret på anmodningen kommer i L05, men efter en pause på 1,7 sekunder i L04. Svaret indeholder intet svarord, men bekræfter ved at Hans udtrykker enighed med *det vil jeg tro*. Hans udtrykker en vis resistens mod den påstand som Jørgen anmoder om bekræftelse af. Det ses i at svarturen formateres dispræfereret ved pausen, ordet *men* (Steensig & Asmuß 2005), fraværet af svarord og den påbegyndte, men genstartede enighedserklæring *det ka godt-*. Hans uddyber dog med *det var så svært for dem* i L05-06 og begrænser dermed det omfang han udtrykker enighed med Jørgen i. At kalde situationen et *tabu* er et stærkere udtryk for at de interviewede ikke ville tale om emnet, end at kalde det *svært*. Tilfældet viser både at modtageren af et *eller*-spørgsmål orienterer sig efter både at udtrykke en be- eller afkræftende handling og at transformere svaret om nødvendigt.

I dette afsnit blev det vist hvordan *eller*-spørgsmålet åbner for transformerende svar. Kort sagt peger et *eller*-spørgsmål på at dens afsender kan tage fejl. Med Lindströms (1999:103) ord 'lempes præferencestrukturen'. Derudover blev det vist at samtaleparterne orienterer sig efter at skulle be- eller afkræfte den påstand som *eller*-spørgsmålet anmoder om bekræftelse af.

7. Epistemiske forhold

Epistemiske forhold, dvs. fordelingen af viden mellem samtaleparterne, er en vigtig bestanddel i online interaktion (Heritage 2013). På dansk orienterer samtaleparterne sig efter dem med bl.a. ordene *jo* (Heinemann et al. 2011) og *nå* (Steensig et al. 2013). Følgende afsnit viser at *eller*-spørgsmålet formuleres på baggrund af en forståelse af forudgående tale og anmoder om bekræftelse af viden inden for modtagerens epistemiske domæne.

Forholdene i *eller*-spørgsmål kan beskrives hvad angår epistemisk udtryk, som er det sproglige udtryk for viden, og epistemisk domæne, som er et vidensområde. Begreberne K+ bruges om den vidende og K- om den uvidende (Heritage 2013) inden for et bestemt epistemisk domæne (fx specialviden eller viden om bestemte

personer, fx én selv). En påstand kan altså sprogligt formuleres til at udtrykke afsenderens status som K⁺ eller K⁻.

7.1. *Eller-spørgsmålet som formulering af forståelse af forudgående interaktion*

I dette afsnit vises hvordan *eller*-spørgsmålet anmoder om bekræftelse af en påstand baseret på umiddelbart forudgående viden. I uddrag (9) taler Lis, Kirsten og Ann om Kirstens far og leverer vurderinger om ham. Efter at brugt ordene *dygtig*, *kreativ* og *opfindsom* uddyber Kirsten med en historiefortælling i L02:

- (9) Samtalebanken|Sam3|gamle dage|L282 ((ansigt-til-ansigt))
- 01 LIS: han byggede selv det derovre ↗ =
- 02 KIR: =der var noget de[r han-] .hhhhh han øh stillet æh:
- 03 LIS: [·nfhhh]
- 04 KIR: vækkeur(*et*) ↘ å så: ·hhh
- 05 (0.8)
- 06 KIR: blev ø:h ø- [lågen lukket [op] så de se [lv ku
- 07 ANN: så lagde hønse [æg→]
- 08 LIS: [huhu] ·hhhhh[NE:]
- 09 KIR: [komme ud] ↘
- 10 LIS: [ER DET ↑ RIG]TIGT ☉ ↗
- 11 ((5 linjer latter udeladt))
- 12 LIS: ·hh ☉ D(h)[ET S(h)ÅN H]ELT GEORG GEAR[LØS
- 13 KIR: [han]
- 14 ANN: * [høhø
- 15 LIS: [MA[SK]INE] ☉ ↘
- 16 ANN: [h [ø*]
- 17 KIR: [JA Ja ↘] [ja ☉ den] var ☉ sånoget [lignende ↘]
- 18 LIS: [·hhehh-] [n e:j ↗]
- 19 ANN: °:hja[:h]° [ja:→
- 20 KIR: [jo han var] dygtig _det var min fa[r_ ↘
- 21 LIS: [altså
- 22 **det vil sige han stillede vækkeuret så det ringede**
- 23 **å så var- (.) udløste det en lem der eller→**

Selve historien om den hjemmelavede maskine fortælles L02-09. Herefter grines der fælles i L11 med efterfølgende vurderinger til L17. Kirsten samler op i L20 ved at gentage vurderingen leveret lige før uddragets begyndelse og afslutter dermed historien. Herefter producerer Lis et *eller*-spørgsmål i L21-23 på baggrund af historien om maskinen L02-09. Dens opsamlende egenskab understreges af *altså det vil sige* i L21-22, og *eller*-spørgsmålet er et forsøg på at udtrykke det forudgående med andre ord, i dette tilfælde en speciel maskine i historien. Tilsvarende ses i uddrag (8), som også er historiefortælling, hvor Jørgen beskriver en situation hos de interviewede i Hans' historiefortælling. Denne brug af *eller*-spørgsmål kan altså beskrives som en formulering af forståelse og bliver dermed en måde som samtaleparterne kan sikre deres forståelse på.

7.2. Viden inden for modtagerens epistemiske domæne

Den viden *eller*-spørgsmål anmoder om bekræftelse af, beskrives i dette afsnit som tilhørende modtagerens epistemiske domæne, dvs. at modtageren "ved bedst" og har epistemisk ret til at formulere sin viden. Det blev allerede observeret tidligere i tilfælde hvor der blev spurgt ind til modtagerens placering i uddrag (3) eller i uddrag (9) til indholdet af modtagerens historiefortælling.

I uddrag (10) ses et tilfælde af at modtageren i sit svar orienterer sig efter at understrege sine epistemiske rettigheder over den relevante viden. K2 har netop nævnt hotel- og restaurationsbranchen som værende interessant, hvilket ses i L01:

(10) AULing|EURESDKA2 ((ansigt-til-ansigt))

01 K2: det [så̃n (d̃et jeg) g̃õdt ku t̃æ̃nk mig →]

02 P1: [er det ñõget du ha:r °ø̃h]m:°

03 õvervejelser om en ũddannelse ĩnden for ↑d̃et

04 elle[:r↘

05 K2: [jeg ha:r õvervejelser om en ũddannelse

06 ĩnden fõr det ja↘

P1 spørger i L02-04 med et *eller*-spørgsmål om K2 har *overvejelser om en uddannelse inden for* hotel- og restaurationsbranchen. Der svares bekræftende i L05-06, men det gøres dels ved gentagelsen *jeg har*

overvejelser om en uddannelse inden for det, dels ved svarordet *ja* som i dette tilfælde er placeret finalt og ikke initialt som i de andre tilfælde. Både gentagelsen og placeringen af *ja* til sidst (Raymond & Heritage 2006:693) bruges til at signalere at K2 har primære epistemiske rettigheder over den udtrykte viden. Gentagelsen lægger også tryk på ordet *overvejelser* og fremhæver det ved at tøve ved forlængelse på det forudgående ord *har* (Stivers 2005). K2 understreger altså den usikre natur i ordet *overvejelser*. At den viden som et *eller*-spørgsmål spørger ind til, ligger inden for modtagerens epistemiske domæne, ses i dette tilfælde ved at modtageren hævder epistemisk autoritet over den.

I uddrag (11) kommer de epistemiske forhold til udtryk ved at *eller*-spørgsmålet anmoder om bekræftelse af en færdiggørelse af modtagerens sætning:

(11) AULing|Flensborg ((telefon))

- 01 A: ·hh du gør klogt i å ta en s (.) en sweaters med
 02 herved for selvom vi er bare ra- °ø:h°
 03 (0.4)
 04 A: _hva hedder det_ radiatoren til å køre→
 05 (0.4)
 06 A: °s[å øh)°
 07 B: [så: det bare koldt alligevel *eller*→

I L01 begynder A på et råd og fortsætter i L02 med forklaringen *for selv om vi er bare ra-*. Den afbrydes, men ledsætningen indledt med *selvom* færdiggøres i L04 med *radiatoren til å køre* efter en kort pause i L03 og ordsøgningen *hva hedder det*. Forklaringen blev dog indledt med *for* før ledsætningens begyndelse, og det projicerer yderligere en sætning. A får aldrig leveret den, men begynder muligvis på den i L06 uden at færdiggøre. I stedet færdiggør B den i L07 med *eller*-spørgsmålet *så det bare koldt alligevel eller*. Ved således at forsøge at formulere ordene for A bevæger B sig ind på A's vidensdomæne (Lerner 2004).

Ud over at støtte *eller*-spørgsmålene som anmodninger om bekræftelse af viden der tilhører modtageren, støtter uddrag (10) og (11) *eller*-spørgsmålene som formuleringer af noget umiddelbart forudgående. I (10) tager P1 fat i omtalen af en branche og spørger

om K2 har overvejelser om uddannelse inden for den, mens B (11) færdiggør en netop ytret ufuldstændig sætning.

Ved at sammenligne tilfældene kan vi dog konkludere at det umiddelbart forudgående skal forstås bredt. Mens *eller*-spørgsmålet i uddrag (11) er formuleret på baggrund af en ufuldstændig sætning, er *eller*-spørgsmålet i uddrag (9) formuleret på baggrund af flere ytringer af både Kirsten og Ann i en historiefortælling.

Eller-spørgsmålet udtrykker altså de epistemiske forhold ved at markere K- hos afsenderen og K+ hos modtageren. Det er med til at give *eller*-spørgsmålet status af spørgsmål ved at sådan epistemisk forhold lægger op til at personen med K+ deler ud af sin viden (Stivers & Rossano 2010). Afsenderen er dog stadig vidende i den forstand at *eller*-spørgsmålets påstand er formuleret på baggrund af (forståelsen af) noget tidligere i samtalen. *Eller*-spørgsmålet er dermed et redskab som samtaleparterne udtrykker deres orientering efter epistemiske forhold med.

8. Diskussion

I dette afsnit diskuteres *eller*-spørgsmålets forhold til andre kendte spørgsmålstyper ved dels at placere det i forhold til epistemiske udtryk, dels i forhold til uddybningens rolle sammenlignet med andre spørgsmålstyper med uddybning.

Heinemann (2010) gennemgår de forskellige spørgsmålstyper på dansk og ser på deres frekvens. Det er interessant at ingen forekomster af *eller*-spørgsmål som i denne undersøgelse findes. Et lignende fænomen er dog spørgsmål med genafslutteren *eller hva(d)* (Brøcker et al. 2012). Dens funktion er at understrege en anmodning om bekræftelse. Det understregende ses ikke i *eller*-spørgsmålet. *Eller hvad* kan dog bruges hvor det som der anmodes om bekræftelse af, er en forståelse af noget forudgående (Heinemann 2010:2709) ligesom *eller*-spørgsmålet. *Eller*-spørgsmål kan dog kategoriseres som et ja/nej-spørgsmål ligesom *eller hvad* og adskiller sig fra en anden spørgsmålstype med *eller*, alternativ-spørgsmål (Stivers & Enfield 2010:2620), netop ved at *eller* er turfinal, og at *eller*-spørgsmålet ikke anmoder modtageren om at vælge blandt et eller flere elementer efter *eller*. *Eller* i *eller*-spørgsmålet er således et *tag* i tag-spørgsmål ligesom *eller hvad*.

Eller-spørgsmålet kan placeres som en art ja/nej-spørgsmål. De forskellige spørgsmålstyper kan placeres på en epistemisk skala, alt efter i hvor høj grad afsenderen ved noget om det vedkommende spørger ind til, dvs. en gradbøjning af K+ og K-. Som spørgsmål markeres modtageren dog altid som epistemisk autoritet. *Eller*-spørgsmålet markerer hos afsenderen et højere epistemisk udtryk for K+ end indholdsspørgsmål ved allerede at kunne formulere en påstand og blot anmode om bekræftelse heraf. Ud fra viden om at spørgsmålstyper med højere status af K+ blot anmoder om bekræftelse og endda kan være sekvenslukkende, og at K- inviterer til uddybning (Heritage 2013), kan *eller*-spørgsmålet placeres i den side af kategorien ja/nej-spørgsmål tættest på K- netop fordi det efterfølges af ikke blot en bekræftelse, men også en uddybning og ikke er sekvenslukkende. Det støttes også af at *eller*-spørgsmålet åbner for at spørgsmålets påstand er forkert, da det ikke kun kan besvares med uddybelse, men også transformation.

En anden relevant kategorisering for *eller*-spørgsmålet er de 3 kategorier Steensig & Heinemann (2013) deler svar med uddybninger op i: udvidelseselicerende spørgsmål, vidensdiskrepansspørgsmål og specificeringsanmodninger. *Eller*-spørgsmålet er ikke et udvidelseselicerende spørgsmål da de ikke formateres som interrogative gentagelser. Det minder mere om vidensdiskrepansspørgsmål hvor den viden afsenderen af spørgsmålet besidder, står i modsætning til noget afsenderen lige har fået at vide. Derfor anmodes der om bekræftelse af den nye information for at udligne vidensdiskrepansen, og det udløser en uddybning. Vidensdiskrepansspørgsmål har tilfælles med *eller*-spørgsmål at være formuleret på baggrund af noget forudgående, men *eller*-spørgsmål udtrykker ikke på samme måde noget om afsenderens tidligere viden. *Eller*-spørgsmål minder også om specificeringsanmodninger ved at et svar indeholder en uddybning som indeholder nyt for modtageren. Specificeringsanmodninger er dog typisk ikke på samme måde en bekræftelse af en påstand formuleret på baggrund af noget umiddelbart forudgående i modsætning til *eller*-spørgsmål. Sammenligningerne kan dog kun betragtes som midlertidige da Steensig & Heinemann (2013) kun medtager spørgsmål som bekræftes, mens *eller*-spørgsmål er karakteriseret ved de andre svarmuligheder der åbnes op for.

9. Konklusion

I denne undersøgelse er *eller*-spørgsmålet som interaktionel resurse blevet beskrevet ud fra en kollektion på 15 tilfælde. *Eller*-spørgsmålet etableredes som en afsluttet tur med en bestemt handling, som et spørgsmål der inviterer til en særlig type respons, og som en epistemisk resurse.

I *eller*-spørgsmålet bruges *eller* finalt i en sætning, hvilket ikke er nævnt i den traditionelle beskrivelse af *eller* som sideordnende konjunktion. Trods det behandles *eller*-spørgsmålet dog som en tur i sin helhed af modtageren.

Eller-spørgsmålets handling er en anmodning om bekræftelse, dvs. en type ja/nej-spørgsmål. Svarets handling er en be- eller afkræftelse, men indeholder også en uddybning. *Eller*-spørgsmålet inviterer som ja/nej-spørgsmål til et svar med *ja* eller *nej*, men modsat andre ja/nej-spørgsmål også en uddybning. Det ses nemlig at samtaleparterne orienterer sig efter det. Derudover åbner det for transformerende svar, dvs. svar som retter i den påstand der anmodes om bekræftelse af. Det tillader altså at svaret udpeger fejl i påstanden.

Eller-spørgsmålet fungerer også som et epistemisk værktøj. Den viden det anmoder om bekræftelse af, er viden inden for modtagerens epistemiske domæne og ofte udtryk for en forståelse af umiddelbart forudgående interaktion. Afsenderen udtrykker med *eller*-spørgsmålet en usikkerhed i sin påstand idet der åbnes for at afsender kan tage fejl.

Som spørgsmålstype udtrykker *eller*-spørgsmålet nogenlunde samme vidensforhold blandt samtaleparterne som andre ja/nej-spørgsmål, men afsenderen fremstår dog mere usikker på grund af muligheden for transformation.

På grund af de få behandlede tilfælde skal resultaterne dog betragtes som foreløbige. Beskrivelsen belyser en særlig brug af *eller* som åbner for sammenligning med kendte og mindre kendte beskrivelser af andre måder at bruge *eller* på.

Litteratur:

Aachmann, Allan (2010) *Forskellen på fortsættelsesaccept og returvurdering: om "ikke" og "vel" som returvurderingsefterlyser på dansk*. Upubliceret opgave, Aarhus Universitet.

- Blöndal, Þórunn (2008) Turn-final *eða* ('or') in spoken Icelandic. *Språk och interaktion* 1:151-168.
- Brøcker, Karen Kiil, Hamann, Magnus Glenvad Tind, Jørgensen, Maria, Lange, Simon Bierring, Mikkelsen, Nicholas Hedegaard & Steensig, Jakob (2012) Samtalesprogets grammatik: fire fænomener og nogle metodiske overvejelser. *NyS* 42:10-40.
- Christensen, Robert Zola & Christensen, Lisa (2009/2006) *Dansk grammatik*. 2. udg. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- DDO = Den Danske Ordbog. <<http://www.ordnet.dk/ddo>>.
- Drake, Anna Veronika (2013) *Turn-final or in English: A conversation analytic perspective*. Doktorafhandling, University of Wisconsin-Madison.
- GDS = Hansen, Erik & Heltoft, Lars (2011) *Grammatik over det danske sprog*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.
- Heinemann, Trine (2010) The question-response system of Danish. *Journal of Pragmatics* 42(10).
- Heinemann, Trine, Lindström, Anna & Steensig, Jakob (2011) Addressing epistemic incongruence in question-answer sequences through the use of epistemic adverbs. *The Morality of Knowledge in Conversation*. Tanya Stivers, Lorenza Mondada & Jakob Steensig (eds.). Cambridge: Cambridge University Press:107-130.
- Heritage, John (2013) Epistemics in Conversation. *The Handbook of Conversation Analysis*. Jack Sidnell & Tanya Stivers (eds.). Chichester: Wiley-Blackwell:370-394.
- Jefferson, Gail (1991) List-Construction as a Task and Resource. *Interactional competence*. George Psathas (ed.). New York: Irvington Publishers:63-92.
- Kendon, Adam (1967) Some functions of gaze-direction in social interaction. *Acta Psychologica* 26(1).
- Larsen, Anne (2015) 'Mathilde bor på Amager og sådan noget'. Danske påhængsudtryks interaktionelle funktioner i interviewsituationen. *NyS* 47:65-98.
- Lerner, Gene H. (2004) Collaborative turn sequences. *Conversation Analysis: Studies from the First Generation*. Gene H. Lerner (ed.). Amsterdam: John Benjamins:225-256.
- Levin, Poul (1968) *Semantik*. København: Arnold Busck.
- Levinson, Stephen C. (2013) Action Formation and Ascription. *The Handbook of Conversation Analysis*. Jack Sidnell & Tanya Stivers (eds.). Chichester: Wiley-Blackwell:102-130.
- Lindström, Anna (1999) *Language as social action: Grammar, prosody, and interaction in Swedish conversation: grammatik, prosodi och interaktion i svenska samtal*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- MacWhinney, Brian (2007) The TalkBank Project. *Creating and Digitizing Language Corpora: Synchronic Databases*. Joan C. Beal, Karen P. Corrigan & Hermann L. Moisl (eds.). Houndmills: Palgrave-Macmillan:163-180.

- Pomerantz, Anita & Heritage, John (2013) Preference. *The Handbook of Conversation Analysis*. Jack Sidnell & Tanya Stivers (eds.). Boston: Wiley-Blackwell:210-228.
- Raymond, Geoffrey (2003) Grammar and Social Organization: Yes/No Interrogatives and the Structure of Responding. *American Sociological Review* 68(6).
- Raymond, Geoffrey & Heritage, John (2006) The epistemics of social relations: Owning grandchildren. *Language in Society* 35(5).
- Sacks, Harvey, Schegloff, Emanuel A. & Jefferson, Gail (1974) A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language* 50(4).
- Samtalebanken = <<http://talkbank.org/samtalebank/>>.
- Samtalegrammatik.dk (2014) Udskriftssystem for samtaleeksempler. <<http://samtalegrammatik.au.dk/udskriftssystem-for-samtaleeksempler/>>.
- Schegloff, Emanuel A. (1996) Confirming allusions: Toward and empirical account of action. *The American Journal of Sociology* 102(1).
- Schegloff, Emanuel A. (2010) Some Other "Uh(m)"s. *Discourse Processes* 47(2).
- Steensig, Jakob (2011) Turn-taking in conversation. *Pragmatics of Society*. Karin Aijmer Gisle Andersen (ed.). Mouton de Gruyter:499-532.
- Steensig, Jakob & Asmuß, Birte (2005) Notes on disaligning 'yes but' initiated utterances in German and Danish conversations. Two construction types for dispreferred responses. *Syntax and Lexis in Conversation: Studies on the use of linguistic resources in talk-in-interaction*. Auli Hakulinen & Margret Selting (eds.). Amsterdam: John Benjamins:349-373.
- Steensig, Jakob; Brøcker, Karen Kiil; Grønkjær, Caroline; Hamann, Magnus Glenvad Tind; Hansen, Rasmus Puggaard; Jørgensen, Maria; Kragelund, Mathias Høyer; Mikkelsen, Nicholas Hedegaard; Mølgaard, Tina; Pedersen, Henriette Folkmann; Sørensen, Søren Sandager & Tholstrup, Emilie (2013) The DanTIN project – creating a platform for describing the grammar of Danish talk-in-interaction. *New Perspectives on Speech in Action. Proceedings of the 2nd SJUSK Conference on Contemporary Speech Habits*. Jan Heegård Petersen & Peter Juel Henriksen (eds.). Frederiksberg: Samfundslitteratur Press.
- Steensig, Jakob & Heinemann, Trine (2013) When 'yes' is not enough - as an answer to a yes/no question. *Units of talk - Units of action*. Beatrice Szczepek Reed & Geoffrey Raymond (eds.). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company:207-241.
- Steensig, Jakob & Larsen, Tine (2008) Affiliative and disaffiliative uses of *you say x* questions. *Discourse Studies* 10(1).
- Stivers, Tanya (2005) Modified Repeats: One Method for Assessing Primary Rights From Secondary Position. *Research on Language and Social Interaction* 38(2):131-158.

- Stivers, Tanya & Enfield, Nick J. (2010) A coding scheme for question-response sequences in conversation. *Journal of Pragmatics* 42(10).
- Stivers, Tanya; Enfield, Nick J.; Brown, Penelope; Englert, Christina; Hayashi, Makoto; Heinemann, Trine; Hoymann, Gertie; Rossano, Federico; de Ruiter, Jan Peter; Yoon, Kyung-Eun; Levinson, Stephen C. & Kay, Paul (2009) Universals and Cultural Variation in Turn-Taking in Conversation. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 106(26).
- Stivers, Tanya & Hayashi, Makoto. (2010) Transformative answers: One way to resist a question's constraints. *Language in Society* 39(1).
- Stivers, Tanya & Rossano, Federico (2010) Mobilizing response. *Research on Language and Social Interaction* 43(1): 3-31.

Bilag: Udskriftssystem for samtaleeksempler

Tegn	Beskrivelse	Betydning
:	Kolon	Ikke-fonemisk forlængelse af forudgående lyd
h <u>u</u> n	Understregning	Tryk. Jo mere der er understreget, des stærkere tryk
·hhh	Flyvende punktum	Angiver at efterfølgende lyd udtales på indånding
f[å dem] [ja:]	Firkantede klammer	Angiver begyndelse og afslutning på overlappende tale
↘	Skrå ned-pil	Efter ytring, angiver at der er nedadgående intonation tilsidst
→	Ligeud-pil	Efter ytring, angiver at der er jævn intonation tilsidst
↗	Skrå op-pil	Efter ytring, angiver at der er stigende intonation tilsidst
↑	Op-pil	Angiver at efterfølgende stavelse udtales med særligt høj tone
(.)	Punktum i parentes	Mikropause: Pauser under 0,3 sek.
(0.3)	Tal i parentes	Pauser: Angives i sekunder med ét decimal
lilleb-	Bindestreg	Angiver hørlig afsnuptning ("cutoff")
☺	Smiley	Omkranser smilende tale
>ord<	Pileparenteser mod talen	Omkranser hurtig tale
<ord>	Pileparenteser "fra" talen	Omkranser langsom tale
°	Gradtegn	Omkranser tale med lav lydstyrke
HALLO	Store bogstaver	Angiver at dette udtales med høj lydstyrke
*	Stjerne	Omkranser knirkende udtale
=	Lighedstegn	I slutningen af en linje og begyndelsen af næste, angiver at de to linjer udtales ud i ét ("latched") uden hørbart mellemrum
hva	Underscore	Omkranser tale med dybere stemme/lav tonehøjde